

Redactiunea

se affla in
rat'a lui Leopoldu Nr. 44.
esorile nefrancate nu se primescu
nu numai de la correspundintii re-
pri ai „Federatiunii.“ Scrisori
nime nu se publica. Articlii tra-
si nepublicati se voru arde si nu-
ni la cerere espre sa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnal politico, literariu, commercialu si economicu.

Appare Joi-a si Domineca.

B.-Pest'a, 29/16 Aug. 1874.

Ni este inca in via memoria agi-
nea maghiara contra gimnasielor
ace; agitatiune inceputa in comite-
comit.(Soliu)continuata apoi cu vee-
ja estraordinaria in diurnalistic'a
hiara si, dorere, ajunsa acu la cul-
Foi'a oficiale ni anuncia, ca la pro-
rea Dlui ministru de culte si in-
tiunea publica, prin resolutiunea
nalta a Majestatei sale de dat'a
c., s'a ordinat definitiv'a desfiin-
a gimnasiului superioru, si a
arandiei din Nagy-Röcze, sustienen-
e drepitulu fundatorilor de a
une cu fundatiunile. Unu faptu ace-
care fara indoiala va implé-
agrigire piepturile toturoru cetatie-
u, caror'a li-jace la anima cultur'a
unale a poporului. Intielegemu, ca
ministru, de ca descopere illegali-
se le corega, aplicandu legea; ba
aru pretindemu ca unu ministru —
a s'a dovedit u, ca cutare indi-
este periculosu statului, constitu-
ei — se chiam la ordine pre ase-
ea ratecitu, ca-ci spre acest'a are de-
miediuoce legale; — dar' apoi ca
ministru din caus'a unei temeri in-
ite, se sgudua la sacrele temelie de
ura, se nimicesca isvorulu de nutre-
ntu spiretuale alu unui poporu —
sta este o fapta atatu de impia si
tu de temeraria, in catus insii-ne ne
smu de responsabilitatea, ce prin
sta ia asupr'a-si, inaintea presentelui
posterioritati, si de urmările nepre-
vabile ce pote ave. Deplorāmu deci
totu sufletulu nenorocitulu consilu-
dliu ministru de cultu, pentru ca
mu sinceru, ca nemultiemirile natu-
ru nemaghiare se nu se adauga, ci
dispara. Faptulu de susu ince, este
lificatu numai a torna oleiu pre focu,
est'a nu pote fi in interessulu nime-
Se dice, ca slovacii staruiescu a cu-
suscriptiuni si a recurge in acesta
a prin o grandiosa deputatiune la
estatea Sa. Vomu vedé capetulu.

Memorandulu de la Blasius con-
na a precupa diurnalistic'a. Foi'a of.
N. inca nu-lu potu trece de totu
vederea. Ca se nu-si dèe ince pare-
de-a dreptulu, imprumutà apretfa-
djurnalului „Kelet“ din Clusiu,
dice: „Din aspiratiunile romanesce
i dorerosu ne atinge impregiurarea,
romani paru a nu scf nimica de-
ace'a, ca acestu teritoriu ce se chia-
Ungari'a, soiulu maghiaru l'a fostu
ritu, maghiarulu a fundatu aici im-
sub scutulu acestui soiu traieste
de o mija de ani si poporulu roma-
nu, care neci odata n'a formatu statu
ependinte, de sine statutoriu. Deci
a potu pretinde romanii, ca si rotulu
educatoriu inca se ia de la natu-
maghiara si romanii se se radice in
privint'a la unu rangu cu maghia-
Conceptulu indereptatfrei egale,
este identicu cu conceptulu de statu
de. Pentru celu d'antaiu tote le fa-
tu, era contra celui alaltu lupt'a va-
terna si romanii nu facu bunu ser-
tu natuinei loru, deca voiescu a con-
ta acesta lupta.“ Cu celelate puncte
memorandului se mai impaca dnii
la foiele amintata, ba — ca preutis mea-
manu se fia dotata din vistieri a statului,
ur' chiaru placé, se 'ntielege in fericia
a sperantia, ca atunci s'aru maghia-
dar' nu vreu se pricepa, pre basea
ui dreptu pretindu romanii, ca limb'a

propunerei se fia si cea romana la
Universitatea din Clusiu?

Apretfaarea de susu, ori catus de pa-
radossa este, totu-si are meritulu, ca
s'a abtienutu de indatenatulu tonu vul-
garu, la care se demissera celalalte di-
urnale maghiare si in acesta causa. De
ace'a i si servim'u respunsu, scurtu,
inse lamuritu. Dececa purcedi din pre-
missee false, ajungi la conclusiuni false,
credemu ca despre acest'a nu se indi-
cescu neci domnii de la „Kelet“ si „Pe-
sti Naplo.“ Ei bine, este falsa si stă in
contradictiune flagrantu cu adeverulu isto-
ricu assertiunea, ca maghiarulu a cu-
cerit Transilvania, si ca acestu soiu
singuru a formatu vr'o data vr'unu statu
in lume; false suntu prin urmare si tote
deductiunile de aci. Deci prea dreptu au
dinsii, candu dscu, ca „romani se paru
a nu scf nimica de acesta cucerire“ —
lucru firescu, ca nu sciu, pentru ca ni-
mene nu pote scf ce n'a existat neci
candu, si noi desfidemu pre fratii de la
foliele amintite cu toti invetiati cu cari se
lauda, ca suntu seu voru fi in stare
caudu-va se dovedesca asemenea cuce-
rire si formare de statu. Fara da, ade-
veru istoricu este, ca romani au posie-
diutu Transilvania sute de ani, inainte
de ce Europa ar' fi cunoscetu maghiari,
si deca dupa venirea loru aici s'au
invotu a tra' impreuna, apoi au pose-
datu si sustienutu statulu, er' totu nu-
mai impreuna; era de aci urmeza, ca pre-
cum impreuna au formatu si sustienutu
statulu, asemenea trebuie se se bucuru im-
preuna si de tote beneficiele statului.
Eca aci e chiaea intielegerei; lasati ve-
dvostre de a considera tote totu numai
din punctu de vedere specificu maghiari,
recunoscti adeverul si principiele dreptatei,
nu le suciti si pre aceste-a totu
numai in favorul dvostre, si atunci nu
ve va atinge dorerosu neci o aspiratiune
de a romaniloru, ci din contra ve veti
convinge, ca romanii nu pretindu de
catus vietia natuinala in statulu, catra
care au celu putienu atat'a dreptu, catus
aveti dvostre.

Vien'a, 27/8 n. 1874.

(d.) Dupa cumu vediuramu numai
Russi'a inca n'a recunoscetu republic'a
ispaniola. In creditionale ince se dice:
regimulu cutare recunoscce de legiuittu
guvernulu lui Serrano; de republica
s'au ferit uomenii, ca de focu. Ni-se pare
dar', ca Russi'a a vediutu in projectulu
lui Bismark si acumu numai o pandia
de paingiu. Lumea sta si se mira de
republicanismulu lui Bismark. Onorati
lectoru si-aducu ince a minte, ca resbe-
lulu fatalu din 1870—71 fu provocat
numai prin candidatur'a Hohenzol-
lern-iana la tronulu Ispaniei. Franci'a a
pierdutu resbelulu, dar' si imperiulu;
Russi'a inca nu a reusit u cu candida-
tulu, ca-ce a venit Amadeus, si s'a si
dusu; Ispan'a s'a proclamatu republica,
si in fine Serrano a introdusu — potemu
dice — dictatur'a. Resbelulu civilu surge
cu furia ne mai audita. Intre acestea se
ventileza de nou prin diuarie candida-
tur'a prussiana la tronulu Ispaniei, dar'
se demintiesce. Pre Carlisti i-pune pe-
catulu si ucidu unu diurnalista ori spio-
nu prussianu: Bismark deci se apuca
er de lucru si ni-e cunoscetu cumu a

decurssu totulu pana acumu; resultatulu
e, ca poterile Europei, afara de Russi'a,
au recunoscetu guvernulu lui Serrano.
Asta-di ince cetim'u de nou prin diarie,
ca Sagast'a, cu majoritatea ministerului,
suntu forte aplecati pentru candidatulu
prussianu. Vediudu Bismark furi'a re-
sbelului civile si ca Serano nu-lu pote
suffocá, — pote se tramita unu corp
prussianu intru ajutoriu si atunci lu-
crulu e claru; deci tienut'a Russiei
facia cu Ispan'a e usioru esplicabile.
Gortschackoff cunoce forte bine pre
Bismark, carele si in somnu vede res-
bunarea Francieei, de carea nu pote
scapá, fara avendu in Ispan'a unu rege
incumnatu cu betranulu Wilhelm.

Congressulu internationalu d'in
Brussell'a se apropia de sfirsitu, fara
ca se fia datu dovedi de umanitatea, sub
a carei masca s'a intrunitu. Projectulu
Russiee — potemu dice — fu ruptu in bu-
cati. Anglia n'a participatu din principiu
la desbaterea drepturilor bellice
marine. Staturile cele mai mici au pro-
testat energicu, desbatendu-se restrin-
gerea dreptului de aparare a locuitorilor
unei tieri invasionate, er' cele mai
mari si mai tari sustienura natural-
mente partea ce le favoresce pre ele.
Résultatulu conferintelor de altu men-
tre secrete, e atata catus nemicu; repre-
sentantii staturilor respective voru
communicá regimelor loru punctele
cele mai delicate, in cari nu se potura
uni, si apoi cine scie, candu se va con-
chiamá pote in Petropole unu congressu
nou; de o cam data susta conveniunea
de la Genf.

Mac-Mahon dupa una caletoria
lunga priu Franci'a despre nordu ren-
torce asta-di la Parisu. Din Bretagne si
de pre la popi preste totu aduce cu sine
suveniri placute; dar' valorea acestoru
suveniri e forte neinsemnata si pucinu
desfetatoria, ca-ce lu-tulbura de totul
totu primirile republicane de la Le
Mans, Saint-Nezaire, Nantes s. a. unde
tota lumea lu-fese atentu, ca numai
republic'a pote se fericiesca Franci'a.

Islandia cea departata de tumultu
lumei are jubileu milenariu. Se scie
ca la anulu 874 d. ch. s'au asiediatu
acolo cele d'antai colonisi, deci in ono-
rea acelui anu asta-di dupa 1000 de ani
tota insul'a serbeza. Umanulu rege
al Daniei, sub a carui scutu se afla
astadi Islandia, a intreprinsu una caletoria
p'intre supusii sei, si in 30 Iuliu
intră in capital'a Reykjarik, unde fu pri-
mitu cu pompa mare si entusiasmu ne-
spusuu. In 2/8 se tienu in catedral'a
capitalei serviciu divinu in onoreu anu-
lui 874 respectiva a coloniloru de
atunci, er in 7/8 serbatorea respectiva
regele partecipà la amendou si multiam
cu caldura la tote toasturile aprobanti
ca nu urmaresce altu scopu, de
catus fericirea Islandesiloru. Dupa ce
caută tote locurile insemnate ale in-
sulei, se rentorse la 11/8 era-si in
Kopenhag'a.

Pretulu de Prenumeratione:
Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siese lune 5 " "
Pre annalu intregu 10 " "

Pentru Romani'a:
Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 " = 16 " "
Pre 3 — 8 " = 8 " "

Pentru Insertiuni:
10 cr. de linia, si 30 cr. taxa timbra
pentru fiecse-care publicatiune separ-
ata. In locul deschis 20 cr. de linia.
Una exemplarul costa 10 cr.

Baza in e.

Relativu la desertarea lui Bazaine,
nu ne potemu abtiené de a reproduce
dupa „le Siècle“ urmatoriul interesante
articolu, alu carui traducere o datorim
Romanului:

„I-se aratiase viet'a; fusesetramis
intr'o insula din medioculu mării de
langa Provence, candu Satory lu-re-
clamá; lumea lu-credea imormântatu
in rusine si erá ispitita se lu felicité,
ca locuiesce pre o stanca din Meditera-
n'a, de parte de privirile despretiuore a
concentratilor. D'o-data ince se afla
ca scapatu, ca plecatu ca e liberu.
Omulu de la Mexico si de la Metz are
s'arete 'n strainetate, cum e facutu ob-
razulu unui maresiale de Franci'a,
care si-a tradatul patri'a. Mai bine aru
fi facutu se remana pre insul'a Sainte
Marguerite, ca-ci acolo erá ocrotit u de
respectulu ce se datoresce arestiloru.
Acum, pre ori-unde 'si-vá duce pasii
va' gasí 'n trecere'i Francesi, cari 'i-
voru aruncá crim'a 'n facia si cari 'i-
voru spune 'n gur'a mare infam'a con-
duitei. Inaintea omeniloru onesti va
trebu neaparatu se si plece fruntea.

— Eta, va dice ori-cine vediudu'l
trecendu, eta acelu maresiale de Franci'a
condamnatu la morte 'n 10 Decembru 1873, la Trianon, pentru cri-
m'a de nalta tradare!

— Eta Francesulu, care s'aperă in-
aintea judecatorilor cu certificate de ei-
vismu, date de generarele prusianu, cu
care aru fi trebuitu se se lupte si cu ca-
re legase intiegeri secrete!

— Eta comandantele siefu, care,
c'unu scopu de personale ambitiune,
parasi pre locotenintii pusi suptu ordi-
ne sale: pre Frossard la Forbach, pre
Canrobert la Saint-Privat, pre Mac-
Mahon la Sedan!

— Eta omulu, pentru care patri'a
nu mai esiste, pentru ca Franci'a si-
schimbase guvernulu; care a cutesat
se dica naintea consiliului de resbelu
„ca nu mai esiste nemicu“ si care si-a
atrasu sangerosulu respunsu ca Franci'a
esiste mereu!“

— Eta omulu, care si-a amagit
armat'a, ascundiendu'i mersulu armatei
de la Chalons pre Meusa, si care, cu
faptulu acest'a a contribuitu la catas-
trofa de la Sedan; care totu-de-un'a s'a
silitu se si descuragieze trupele, facendu
se circule sciri false print'reloru si-
ruri; care a capitulat la 28 Octombrie,
candu aru fi potutu tiené pana la 7
Ianuariu; care a permisu principelui
Fridericu Carolu se sdrobésca jun'a ar-
matu a Loirei; care a datu ultim'a lo-
vitura sperantielor patriei!

— Eta omulu, care a predatu ini-
micului 160 000 soldati; care a pusu
se se 'nchida 'n furgone drapelele, acelle
embleme ale onorei, pentru ca se le dea
Prussia; care spre a pastrá acelle trofee
generarei inimieu, a insielatu dispera-
rea soldatiloru sei prin miciuni infame;
care a refusat u onorurile militare pen-
tru nenorocit'a-i armata; care, temen-
du-se de isbucnirea unei forte legitime
manie, si-a parasit u pre furisii cartirulu
mai nainte d'a fi predatu inimicului ce-
tatea; care a fugit u din naintea solda-
tilorui ca unu inimieu ce erá!

— Eta omulu de la Metz!
„Candu o tiéra are nenorocirea d'a
numerá, printre omenii cari au jocat
unu rol in istoria sa, personagie ca
Bazaine, fara 'ndoiéla caru fi fostu

mai bine să i-se fi deschis de totu usiele inchisorii. E ore-care umilire, să se gandescă cine-va, că condamnatul la morte de la Trianon are să si-plimbe 'n libertate infami'a intr'o tiera streina, să si-ieă judecatorii 'n deridere, să devia pote centrulu unui cuib d'aventurari. Acăst'a nu vă spori reputatiunea Franciei in streinatate.

Ceea ce ne mai consola, e, că nimene, in nici o tiera din lume, nu si-pote face ilusiune despre caracterul lui Bazaine: pretutindene e judecatu dupa cum merita; procesulu, care i-a datu pre facia rusinei si tradarea, e cunoscutu in tote amenuntele, se poate dice c'a passionat lumea 'ntrega. Crim'a eră atât de monstruosa, in cătu nimene nu vrea s'o creă: a trebuitu să fia pusa 'n evidenția.

Bazaine si-pote dar' tărî numele desonoratu pre unde i-va placă: omenii de anima si omenii onesti din tote tierile i-vor face primirea ce merita celu care a predat Metzului fara lupta, care a datu in man'a inimicului o armata de 160,000 omeni, care a tras misu 11,000 teneri să mora de miseria si de durere 'n fortaretele Germaniei.

"Ultimile cuvinte pronunciate de Bazaine in Franci'a, inaintea consiliului de resbelu, suntu acestea: „portu pre peptulu meu aceste doue cuvinte: onore si patri'a; totu-de-una amu fostu credinotiosu acestei devise; o juru inaintea lui Christu!“ Consiliulu de resbelu decisese dupa căte-va ore, că Bazaine a nesocotit onorea si a tradat patri'a si deci este stersu din cadrele Legiunii de onore. S'a disu, că arestatulu din Sainte-Marguerite si-dedese cuventulu de onore, că nu vă cauță să fugi. Dar' s'a potutu primi ore in inchisore cuventulu de onore alu unui condamnat, pre care o sentintia lu-declarase că lipsit u de tote legile onorei? Nu credeu in acăsta noua infamia: eră destulu de desonoratu prin faptele sale, că să nu fi mai avutu nevoia a si-marfusinea prin asemenea lucheruri.

Bazaine nu poate fi bine primitu de cătu la Chislehurst. Candu si-tradă tier'a; candu medită să restorne guvernul esistente, in intielegere cu inimicul; candu se pregăti să si-predea armat'a cu imensu-i materiale si gloriosele-i drapele, lucră in profitulu imperiului. Prin urmare are pre-cari drepturi la buna-voint'a bonapartistilor.

Capitularea lui Napoleon la Sedan fău perderea Alsacici; capitularea lui Bazaine la Metz fău perderea Lorenei. Si 'ntr-unu casu si 'ntr'altulu, imperiul presidă la desmembrarea patriei. Tenerulu de la Chislehurst pote sarătă pre Bazaine!"

„Le Journal des Débats“ face urma-

torele reflessiuni in privint'a necessitatii d'a se reclamă estradarea lui Bazaine din ori-ce tiéra unde s'ară astă:

„Se scia, că fostulu maresiale fău condamnat la 10 Decembrie 1873, de primulu consiliu de resbelu alu I-ei divisiuni militare, nu pentru crima politica, ei aplicandu-i-se art. 209 si 210 din codicele de justitia militara. Pedeps'a cu moarte, la care fusesse condamnatu fostulu comandante siefu allu armatei de Rhin, demonstra cu prisosu, că crim'a de care eră culpabile, eră o crima de dreptu comunu, pentru că, de la 3 Noembrie 1848, pedeps'a cu moarte e desfintata 'n Franci'a in materia politica.

„Rochedort si tovarasii sei de fuga nu erau in acela-si casu, pentru că fuseresa condamnati la deportare intr'o fortareta intarita, sau la deportare simpla, pedepse essentialmente politice. Asié dar' intielege ori-cine, pentru ce guvernul francesu nu s'a gândit să cera, fia Statelor-Unite, fia Englitrerii, estradarea acestor deportati.

Inse situatiunea juridica a ex-maresiale lui Bazaine e cu totulu diferita. Printre unu decretu cu dat'a de 12 Decembrie 1873, datu dupa propunerea generarelui Du Barail, ministrulu de resbelu, presiedintele Republicii, a schimbătu in adeveru pedeps'a cu moarte pronunciata 'n contra ex-maresiale lui in 20 de anni inchisore; dar' acea schimbare n'a fostu accordata, precum si-amintesce ori-cine, de cătu suptu espress'a rezerva a tuturor efectelor juridice ce decurgu necesarmente din ori-ce condamnare capitale. Asié dar' credeu, că se potu deschide negociari utile cu națiunea p'alu cărei teritoriu a potutu fugi ex-maresiale, déca intre Franci'a si acea putere esiste unu tratat de estradare.

Astu-fel, a dou'a-di dupa predarea Cartagenei, guvernul francesu a trebuitu să-lăga intre pasagerii vasului Numanci'a, pastrandu pre sem'a sa pre-refugiatii politici si restituindu guvernului spaniolu tote personele, cari fiindu de mai nainte condamnate pentru crime de dreptulu comunu, potu-sa fuge.

Nu scim inca, care va fi otarărea ce va crede că trebuie să ieă guvernul maresiale lui Mac-Mahon in privint'a ex-maresiale lui Bazaine, dura ministrul de justitia si esterne trebuie să fi esaminat de urgentia acăsta insemnata si, nu tagaduim, forte delicata cestiune."

Relativ la cestiunea-estradării lui Bazaine, *„Le Temps“* se exprima 'n terminii urmatorii:

Situatiunea lui Bazaine ni-se pare forte lamurita. S'a pretinsu, să i-se asemene crim'a cu vechile crime de statu: acestea insa, actualmente fiindu confundate cu crimele politice, nu se vă gasă

'n acest'a unu pretestu pentru estradare. In realitate, crim'a lui Bazaine e o crima militara, si-aceste chiaru atunci candu potu atrage pedeps'a cu moarte, spre exemplu desertarea la inimicu si violintile in contra unui superior — nu mai figurăza că posibile de estradare iu nomenclatur'a tratatelor. Astu-fel, tratatul din 1870, dintre Franci'a si Itali'a, exclude formalu crimele si delictele militare cu acela-si titlu, că si crimele si delictele politice. Bazaine a fugit mai antaiu in Itali'a: éta dar' o tiera, de la care guvernul francesu de securu că n'ară poté dobândi estradarca. N'ară poté-o dobândi asemenea neci de la Englitrerii, neci de la Begi'a, neci de la Oland'a, căci estraditiunea la denselo e roglata prin legislatiunea interna, care exclude crimele si delictele speciale. Fara 'ndoilea, că nemicu nu vă opră pre guvernul francesu să cera, déca vă crede de cuviintia, estradarea lui Bazaine din alte tieri; dar' aru trebui mai antaiu, că Bazaine să fuga 'n acele tieri, apoi aru trebui, că acele tieri să voiésca a face o derogare fara exemplu de la principiile dreptului internațional si de la tratate. Asié dar' e preste potintia să se dobândescă estradarea lui Bazaine, pre cătu timpu vă fi pre teritoriul italianu, belgianu, englesu sau olandesu, si a o cere, chiaru in casu d'a se astă p'altu teritoriu, totu aru fi imprudente."

Scirile mai nove affirma, că guvernul francesu, pre bas'a acestor consideratiuni a si luatu otarărea, de a nu face neci unu pasu in acăst'a cestiune.

Romania.

„Press'a“ de la 8/21 Augustu face urmatorile reflessiuni interesante asupra viitorilor concentrari alle armatei romane:

„Epo'a concentrării anuale a armatei nostre nationale se apropia. Puntele principale ale intrunirei voru fi: Pitesti pentru divizia I; București si Ploesci pentru divizia II; Focșani si Furceni pentru divisa III si IV. Miscările principale ale intregei armate voru fi probabilmente intre Prahova, Buzeu si Ialomiția. Cifra la care se voru să trupele concentrate, compuse din armata permanenta si cea teritoriale, vă fi de vre-25,000 ostasi. Aceasta cifra respectabile, care ar poté fi indoita, déca nu aru fi cestiunea de economia, este dejă unu pasu mai multu unu progresu in miscările armatei nostre, care ieă din anu in anu o desvoltare si mai mare in organisarea ei.

Candu se voru vedé intruniti, cu tota repedițiunea si regul'a unei armate bine disciplinate si organizate, cei 25,000 ostensi, cari sunt numai o minima par-

te din armat'a nostra nationale; can se voru intruni atâtea măsi de cetă ostasi si soldati regulati din totu ungurile si comunele tierei pre cumpă onore alu armelor si se voru intreco totii in essercicie si agerime: cine se mai indoi, că Romania are o armă si fihi ei suntu gat'a a alergá din unghiarile pentru a-si aperă patrii drepturile ei?

Natiunea vă vedé cu ochii, pipai cu inim'a palpitanda de buca si annulu acesta noua miscare vitala filorui ei, si progressele organisarii matei romane pre basele serioze si tinse puse sub in legea de la 27 Mai 1872. Era streinii se voru convinsa mai multu, cătu de aptu este porulu romanu pentru portarea armelor si disciplina, si că Romania poterea vitale, resursele necessare pote conta ori candu pre fihi sei. Isti si evenimentele din urma au probat adeveru, că numai unu poporul mutu si bine armat pote fi sigur drepturile sale nationale si de rang ce i-se cuvine intre popoarele libere civilisate. De aceea amu strigatu totu'a: instructiune si armata! Instiunile, armare si disciplina: écca mentele ce constituiesc o natiune si o facu să fia signa de respectare drepturilor sale suverane, de stim increderea celorulalte State.“

„Curierul de Dorohoiu“ o noua care profesă principii liberale, dă matoriul respunsu la atacurile „Psi“ in privint'a alegerei lui Ionu Batiștanu de senatore alu coll. I. din districtu:

„Pressa“ a pusu in dubiu consistența alegatorilor din Dorohoiu. Nu mirău neci de cumu.

„Deprinsi cu conștiințele elastice si speriate, neci guvernamentul, n'organulu seu nu pricepu: cum se intreplă si cumu este cu putint'a, că si colegiu electorale, fia elu singurul tota tiera, să aiba curagiul opinii sale; cumu colegiul I-iudin Dorohoi cumu proprietarii cei mari, albi si fire si conservatori de meseria, au voturile loru d-lui Ionu Bratiștanu, fine cumu de s'au espusu acesti agricitori la urgia subprefectilor, la vestiunile impiegatilor de totu soiul de tota trept'a?.....

„Vomu respunde scurtu si net la tote acestea prefaceute nedumeriri.

„Da; judeciul Dorohoiu, că tota tiera, este satulu de guvernul d-lui Catargiu.

„Da; judeciul Dorohoiu, că sitier'a, struncinate si ofilate de dictatul sa de patru ani, de guvernamentul personal, de rudenie sale, de crea-re sale, nu mai potu suferă.

„Da; judeciul Dorohoiu, că si

cari vinu aici din prejma locului si apartindu la diferite nationalități, dar' cari au acel'a-si tipicu in miscările si apucaturile loru de veterani ingamfati. Acestei nu si potu plimbă barb'a rasa că unu pântecu de pesce, si cef'a albita de cătiva peri, fara să invertescă 'n mana unu bătu suctu de alunu, si, c'ea cătatura incrustata, asverlu din gura căte-va rôte de fumu dintr'o ci-gara de doi cruceri, pretindendu de la toti trecatorii — de s'ară poté — unu presen-tiri de casarma.

Nervii celor mai posaci englesu s'ară pune 'n misicare de aerulu posomoritul alu acestor naivi orgoliosi.

Cu banii ce vărsa aici acăst'a popula-tiune in timpulu de patru luni alu verei, s'a facut si se intretiene acestu mare si frumosu stabilimentu de băi.

In timpulu guvernului austriacu, administrarea băielor eră suptu totu punctele de vedere multu mai bine condusa. Passiunile politice si ur'a dintre diferitele rase erau cu ingrijire inlaturate aici, unde se cauta sanatatea, liniscea si distractiunea.

Publicul, de ori-ce nationalitate, era satisfacutu. Ordine si curatenia dom-

nău pretutindeni obiceinuitu, pre străiale, că si 'n ospeluri. — Cei insatnati cu acăst'a nu faceau politica, desigurindu pre unii si lingurindu pre alti, tru că aveau conștiința detoriei să că spunu pusi acolo pentru a procură o stență pacnică acelor'a, din ai căror erau platiti pentru ostenelelor loru, si cari se cuvine să i-trateze că pre nisice adăratii ospeti dintr'unu stabilimentu de sanatate internațională, eră nu că pre nisice politici.

Lucrurile inse nu mai mergu totu felu adi, suptu administratiunea dualism secundată de Jidăii unguriti si alti maghiari. Acei'a, cărora li se acredintau ministratiunea si intretinerea acestor băi, vede că suntu pusi acolo, că o recompensă pentru zelul si devotamentul loru in litic'a fanatică de pre strade si de ospeluri.

A bate din pecioru in salonul cura si-a impune cu arm'a 'n mana publicului intregu asultarea cu santiștei esărdăsiului; si ordona să se cante in derul marisiu lui Rákóczi, candu publicul si indignat din salonu, — tote acestea su-

FOISIOR'A.

Administrarea băielor din Mehadi'a.

Eramu aproape să dau uitării uritele imperisiuni si desgusturile intimpiate la băile din Mehadi'a, de unde m'amu intorsu de pucinu timpu. Imbolditul in se de cele suferite de compatriotii mei Romani, pre carii i-amu lasat acollo, me determinau a relatá mai pre largu cele ce se petrecu adi in acestu stabilimentu, devenitul — suptu o rea si ignorante administratiune — și unu focariu de intrige si pasiuni politice, astițate de nisice renegati, ce se decoréza cu titlul de Unguri, că si cumu acel'a aru fi — lucru mare.

In adeveru, e de interesulu toturorul Romanilor să scia de adi inante, că nu voru mai astă la Mehadi'a neci sanatatea, neci distractiunea, neci repausul, ci numai ur'a si invidi'a unor omeni, a căror brutalitateiese din sfer'a fintelor ratio-

nabile, candu cu arm'a 'n mana cutéză să intre 'n salonul de cura, spre a impune Romanilor esărdăsiului ungurescu.

Este prundintă din totu punctele de vedere, ba chiaru folositoru, că Romani si pre viitoru să precurme ori-ce contactu cu acesti fanatici fara asemeneare si să-si caute sanatatea si liniste in timpulu verii la alte băi, sau mai departe, sau chiaru in tiera loru, unde suntu atătea ape si localități bune pentru cura si petrecere.

E cunoscutu, că numerosul publicu ce impoporeza ver'a băile Mehadi'i, se compune, in absoluta majoritate, de Romani din România si de cei din partea locului, adeca de Banatieni, apoi de Serbi din Serbia si Serbi banatieni, de pucini Jidăi unguriti pentru peccatele Ungurilor, de Bulgari din Bulgaria si 'n fine de forte pucini Unguri.

Pre langa acesti'a toti, mai vinu si forte pucini streini din tieri mai departate, precum si unu micu numeru de soldati austromaghiari, pre carii guvernul i-tramite aici pentru cura.

Nu voiu uită si pre acei cătiva ofi-cieri de diferite grade si retrasi la pensiune'

are presentimentulu și se teme d'o nejdia mare, d'o mare ispita, d'o nevoie naprasnica.

„Si astu-fel, alegerea d-lui Brănu este pentru noi mai multu de cătu protestatiune vana, mai multu decâtua tarire osanditóre pentru guvernamentulu actual: acésta alegere este d-o-data si-o manifestatiune de confratire si de recunoscintia pentru on'a d-sale.

„Ecca, domni de la Pressa, adeveni intielesu, semnificatiunea evidinte amurita a acestei operatiuni electorale.

„Si déca numai 16 proprietari mari venit u se voteze pentru d. Bratianu contra a 6, cari au votatu cu guvern; déca 14 proprietari mari s'au abnuit de la votu, inspaimantati de mantiarile nepomenite ce li-s'au făi, nevroindu a votá pentru ispravnici scutezandu a votá pentru d. Brănu, celu putin potem a afirmá, că n'a toturorn a salatu de bucuria si resultatulu acestei alegeri a alinat suferintiele, a usiurat intru-a va necazurile ce indurámu de-unu lulu de patru anni.

„Deá Domnulu, că acésta alegere să unu curcubeu dupa furtuna si vi - se fia prevestitora unoru timpi linisiti, se fia incepulum surparii i regime, care ucide consciuntia, ompe anim'a si séca avereia romanea.”

Camer'a Magnatiloru Ungariei.

Siedint'a de la 13 Aug. 1874.

Fotoliul de presedinte se ocupa de judele Carisoi, d. George Majal, care se insarcinedu se prezinte Mag. felicitările Camerei Magnatiloru pentru a nascerei.

Se pune in desbatere generale proiectul de lege pentru incompatibilitate, votatu de Camer'a deputatilor.

B. c. Keglevich accepta proiectulu asa pentru desbateres speciale. Se plange contr'a atacurilor diaristicei, care su in termeni violenti, că Camer'a magna - si-a traitu traful si si-a papatu manu, prin urmare trebuie desfintata.

Vorbescu apoi d-nii: V. c. Zichi-Feris, St. c. Károlyi si N. b. Vay pentru, D. b. Eötvös contr'a primirei proiectului asa desbaterei speciale. Supunene apoi votarei, proiectul se admittre pen-desbatere speciale.

Se primește apoi la § 2 modificatiunea: rendasii domenielor Statului se nu fia posibili; la § 3 se primește votulu separalu contelui Keglevich, că se se accorde compatibilitatea si calugarilor din ordurile sante, cari au nepretuiute merite pentru a naționale magiara; la § 4 se admittre modificatiunea pentru incompatibilitatea tutu-

roru acelor'a, cari suntu eschisi de la dreptulu electorale prin dispositiunile § 12. Se declara apoi, că acésta lege se raporta numai la functionarii regimelui ungurescu. — Cu aceste terminandu-se desbaterea, se decide că procesulu verbale se înaintă die Camerei deputatiloru.

Se suspende siedint'a pro timpu de 10 minute.

La redeschidere se pune in desbatere proiectul de legea electorale, votata de Camer'a deputatiloru.

D-nii: J. Szögyényi, B. c. Keglevich, Gyürky si L. b. Wenckheim vorbescu pentru admittere proiectului, că basa a discussiunei speciale, er' D. b. Eötvös se pronuncia contr'a. Min. I. Szapári esplica, că regimul n'a potutu se prezinte unu proiect de lege electorale definitiva, deorace, avendu a se reformá in cunrundu legea pentru contributiune, nu s'a potutu luá de basa unulu si acela-si censu pentru intrég'a tiéra.

Punendu-se la votu, proiectul se admittre că basa a desbaterei speciale.

Discussiunea inflacarata a avutu locu la §. 4, unde comisiunea de dreptu a propusu urmatorulu emandamentu: „La censulu ardeleanu de 8 fl. 40 cr. v. a. in care nu se cuprindre neci contributiunea personala, neci adausulu dessarcinarei pamantului, se nu se cuprinda neci adausulu de 3% alu contributiunei pamantului.”

Min. J. Szapáry, prin unu discursu cătu se potre de energetic si bogatu in argumente, sustine conservarea testului original, recomandandu cu totu adinsulu respingerea emandamentului comisiunei. — Totu in sensulu acestu-a vorbescu inca d-nii: N. Kiss, A. Bohatielu, alu căru discursu lu-publicanu in extenso, si S. Ormos.

M. Szögyényi si B. c. Keglevich sustienem emandamentulu, si cu deosebire a-cestu din ultima lu-sustiene c'unu entuziasmu turbatu. Eta, că de modelu doue-trei fruse din discursu lui:

„Ori-ce resultatu ni-aru presintá datele statistice, in casulu de facia trebuie se restringemu dreptulu electorale. Nu este cestiunea, déca dispositiunea propuse prin emandamentul de facia, liberale e, sau ba, ci cestiunea este, déca correspunde ea ore intereselor magiare, sau bá? Cine doresce unu statu cosmopolit, o Elvetia orientale, — acell'a se votedie pentru testulu original; cine inse doresce, că 'n Ungaria stapanii se fia magiarii, acell'a trebuie se votedie pentru emandamentu.

Punendu-se la votu, se primește, cu o mica majoritate de voturi, emandamentul comisiunei de dreptu. Contr'a emandamentului n'a votatu, decât numai comitii su-premi si căti-va episcopi; ministri n'a fostu de facia, decât numai doi.

Siedint'a s'a redicatu la 3 ore dupa amedi.

Siedint'a de la 14 Aug. 1874.

Se inchiaia desbaterea pre articole a legii electorale, respingendu-se tote cele-lalte modificatiuni mai insemnate alle comisiunei de dreptu.

Se citesc apoi mesagiul regescu, prin care se inchiaia sessiunea inaltului corpului legiuitoru, anunclandu-se totodata redeschiderea pro diu'a de 24 octombrie viitoru.

Discursu.

d-lui capitanu supremu alu districtului Naszadu, Alessandru Bohatielu, rostitu in Camer'a magnatiloru Ungariei, la 13 augustu a. c..

Excelent'a vostre, dle presedinte! Ilustri magnati!

— Projectul de lege, asupra carui-a discutámu acu, nu este satisfacatoriu neci chiar asié cum s'a votatu de catra Camer'a deputatiloru: cu atâtua mai pucinu inse potre fi satisfactoria modificatiunea ce ni-o presinta la §. 5 alu acestui projectu comisiunea juridica a camerei magnatiloru. Deci, pentru că se-mi potu motivá votulu ce voiu se dău la §.lu in cestiune, cu permisiunea voastre, ilustri magnati, mi-voiu luá voi'a se aruncu o privire asupr'a trecutului de 25 ani.

Erá primavér'a anului 1848, candu a-supr'a Ungariei planau sublimile idei de egalitate, fraternitate si libertate.

Prin diet'a din Posionu, la 1848 s'a tradusu in lege §-ii 3, 5, 8, 9, 13, 15 si 20, er ceea ce privesce representatiunea poporului, adeca cera ce discutámu noi astazi, a si intratu in practica, pre bas'a ecuitatii, prin articolu 7 din legea dietei de la Posionu.

Acésta insufletire si acestu miscamentu pentru reforme se latise preste tota tier'a, strabatandu si prin muști Transilvaniei.

Resultatulu acestei-a fü art. I. a legii transilvane din 1848, prin care legislatoriile acelui tieri se pronunciara si ei pentru primirea legiferarei d'in Ungaria, si deosebitu pentru primirea articolului 7 din legea Posioniana. In urmarea acestei-a, pre cum se enunciase si se aplicasse in Ungaria ecuitatea pentru fiecare locuitoriu, fara diferinta de nationalitate, limba si confesiune, si — se recunoscu pentru totu de-a-un'a si nealterabilu, dechiarandu-se de abrogate tote legile anterioare, cari contradic acestui principiu.

Ardealul inse e mai delosu si mai muntesu, decâtua Ungaria, si Clusiu e situatu forte aproape de muntele Vladescu, care e acoperit cu ometu chiar si 'n lun'a iuliu. Din asta causa si insufletirea pentru aceste principie fort, curundu incepù se stinga intr'atâ'a, incătu candu se legiferă art. II. de lege, acest'a asié se scimonos, incătu numai in aparintia mai dai de urm'a representatiunei poporului, in realitate inse ea e eludata. De alt-mintrele ecuitatea neci n'a fostu aplicata in Tni'a in conformitate

cu art. 7. din Ungari'a, ceea ce se recunoscu chiaru si de catra legiuitorii transilvanii, cari — dreptu scusa — punu in frunta legii, că aceea e valabile numai pana la adunarea comună a ambelor tieri, care se va tine la 2 iuliu, dupa cumu se si publicase etc.

Legiuitorii ardeleni dara, dejá in legea electorale din Transilvania se abatura de la principiu cuprinsu in art. 7 din Ungari'a. Densii adeca, statorindu dreptulu de alegere pentru fostii urbarialisti si pentru cetatenii de pre fundulu regescu, nu luara că basa proprietatea de pamentu, ci censulu contributionale. Mi-se pare inse, că densii aru fi potutu primi proprietatea de pamentu că basa a censului tocmai asié, cum se primi acest'a in Ungaria; că-ci si legiuitorii transilvaneni adusesera o lege urbariale inca in an. 1846, pre care o si sanctionasse Majestatea Sa. Acésta lege urbariale s'ar fi potutu deci aplicá la conferirea dreptului electorale; dar se urmă altu-cum, statorindu se censulu contributionale de 8 fl. m. c., pre care basa se si intemplara apoi alegere din 1848.

Statorirea acestui censu nasu o mare deosebire intre dreptulu electorale din Transilvania si celu din Ungari'a. Acestu censu fu apoi sorgintele multor discordii si neincrederei, ba potu dice chiaru a multor dezastru pentru tiéra, ce-ci elu produse neinteligerea intre deosebitele clase si nationalitati.

De 26 de ani dorfi cu sete elip'a, in carea credeam, că legislatiunea comună a Ungariei vá indreptá odata ace'a gresie, pre care o comiseram la Clusiu in a. 1848, atunci, candu crearamu art. II. de lege. De 26 de ani nutrescu ace'a sprantia, că legislatiunea Ungariei — si fiindu-că ambele tieri se prefacura in o patria — legislatiunea comună a Ungariei vá apropia legea electorale a Ardealului de art. 7 alu legii Ungariei, amalgamandu-le oresi-cum. — Sperant'a mea inse fü desierta, că-ci Camer'a deputatiloru — in locu se fia creatu o lege electorale noua, basata pre principie cu totulu omogene, — ea ni-crea o novela electorale, care face deosebire pentru ardeleni, primindu art. II. din legea ardeleana de la 1848.

Modest'a mea parere este, că — dupa ce Camer'a deputatiloru primi acestu articolu, noi mai nainte de tote trebue se cunoștemu speciele de dare, cari au fostu in Tni'a, pentru că astfelu se ne potem apoi pronunciá: aplicatu-a ea ore potrivitul acestu articolu, sau-ba? In Transilvania, ilustri magnati, afara de darea capului, care neci nu servesc de bassa la statorirea dreptului electorale — in 1848 mai era inca darea pamantului, si inca multu mai mare dare de cătu ce'a de astazi. Se platiá adeca căte 40 cr. m. c., sau dupa valoarea de acu 70 cr. dupa fia care jugeru de pamentu de prim'a clasa. Afara de acest'a se mai platiá căte 48 cr. dupa fia care par-chia de vite de jugu; apoi căte 40 cr. dupa parechi'a de

cari vorbescu si demarca indestulu terulu si crescerea acestoru omeni pri-ori de scandaluri.

Si ce aru poté s'accepte cine-va mai de la nisice person'e că acestea, ale purtari si fapte caracteristice suntu urmatore?:

Comisariulu băielor, — o sterpitura labu, porcicu baronu, — se preumeta din'a, aratandu la toti cu or, că are unu cane de vânato, mai mare ca elu, si care scia se i linga mustet'a jieni figur'a ei de sula bine ascultita. In timpu de trei septembani, cătu amu in băi, neci unu singuru faptu de adu-riatiune n'a venit u se constate capacitatea inlegint'a d-sale in misiunea ce incredintiati.

O completa necuratienia pre strade, de si priu salele ospelurilor, o ne-ritate in distribuirea băielor, astu-folu, „Elisabet'a" ascépta cine-va 4 ore si se pota luá băi'a, si-atunci chiaru dupa unu bunu bacsis (trink-geld) omului de serviciu, care mai tote di-betu.

Doctorele băiloru, numitu Chorini,

unu Jidau unguritu in ochii si 'n facia căruia citesc cine-va tota pasiunea negu-iatorului de chibrituri (aprindior), care din peccatele omenirei a obtientu o diploma de doctor 'n medicina si o functiune publica intr'o tier, pentru care afectedea că lu-dore la rerunchi, — strigandu si repetandu pre tote tonurile canteculu vechilor calugari unguresc, candu se poneau la tocaj: „extra Hungariam non est vita, si est vita, non est ita.” — Cu buzele fripte de resbunare, că totu renegatulu botesatu cu balsosiu, elu citesc trei ore pre di la cafenea in gur'a mare diarele maghiare, in cari cu sets cauta totu ce asta scrisu in contra Romanilor si-a Serbilor, si-apoi căte o-data striga ri-diedu: — „Audi, cum si Romanii imita-natiunile cele mari, daruindu unu regimentu principelui Milosiu! — Asta inca aru fi buna pentru „Bolond Miska!” — vrendu cu acésta se aréte, că de ce politica se occupa colonele acelui diariu umoristicu.

Unu altu renegatu este arendasiulu băielor, care, din romanesculu Tatircea si-a facutu numele maghiaru Tatárzy. Acest'a, dupa lunguiatia-i figura si tali'a-i mladiosa, cari vorbescu si demarca indestulu terulu si crescerea acestoru omeni pri-ori de scandaluri.

c'o amasona pestruia, cu pérulu rosu, tajatu dupa moda in forma de semicerou ce cade pre nasu, si leganandu-si corpulu cu gingas, — in acelu timpu cine conduce afacerile in aceste băi, unde vă' a porpatiunea formeza unu publicu numerosu, de tote clasele si de atâtoa nationalitat? Negresitu că in asemenea casu Hausmeisterii difertelor ospeluri remanu ei insarcinati cu tota ingrijirea si administratiunea, si acest'a si facu si densii detori'a cumu potu si camu in modulu cum se va vede din urmatoriele:

— Domnule Hausmeister, disiu intr'o di, serviciul nu se face regulat; candu strigă nu vine nimene; clopotielulu e stricatu; mi-vine greu se ieu totu-de-un'a in sala se chiama servitore; unu giamu (ochiu de ferestra) este spartu si sufla ventul rece noptea; fi-ti bunu de luati măsuri pentru a se pune giamulu si-a se direge clopotielulu.

— No! domnule draga, mi-respusne cu vocea-i langeda, dar' acumu asié merge tréb'a aici, de candu eu ministerium ungurescu. D-lu Tatárzy dice, că de la ministerium trebuie se se dréga tote-cele; dar'

vaci; asemenea se plăti dare și după oibălne etc. Tote acestea feliurite dări înse compuneau la olalta censulu contributiu-nale de 8 fl. Dar chiar abstragendu de la aceste dări, și luându de baza numai darea pamentului, în Tni'a erau alegatori toti acei-a, cari plătiau dare: în comunele de prim'a clasa, după 15 jugere; în cele de a doua cl. după 18, în cele de a trei'a cl. după 22 și în cele de a patra 24 jugere de pamentu. Astăzi înse, conformu sistemului contributionale de acu, celu-ce platesc dare directă de 8 fl, acel'a nu platesc numai 8 fl, 40 cr. ci — considerandu tote adausurile feliuritelor dări — elu platesc vre-o 16 fl. Sunt tienuturi, unde — după dispozitivul emandimentului de facia, — voru fi alegatori cei ce posseu 17, 18, 27 jugere de pamentu; dar sunt și tienuturi de acelea unde nici chiar proprietarii cu căte 30, ba chiar și cu 40 jugere nu voru potă fi alegatori.

Pentru a demonstra acăsta, mi-vou permite să recurg la date oficiale. S'au estrasu din opidulu Naseudu 21 de cetătieni, cari platesc că mai mare dare. Primul are 21 jug. de pamentu aratoriu, 20 jug. de fenantu și 14 de păsăjune; venitul curat înse i-ește de 52 fl, ér' contributiu-nale de 16 fl. 12 cr. Acestă-dara nu poate fi alegatori. Alu doilea are 30 jugere, și totu-si nu poate fi alegatori. Astu-feliu în căea mai mare parte a comunelor nu e nici unu singuru alegatori, pre bas'a acestui censu.

Acăsta restrictiune înse e mai batetoria la ochi, déca facem o paralela între darea statorii in §-lu 4 pentru fiacare tienutu a parte. În urmă a acestei-a în confiniul militaru provincialisatu, în cotele: Baciu, Bodrog, Timisiu, Torontalu si în părțile anexasate cotelui Carasiu, se receru numai 10 jugere; în cotele: Solnoculu de mediu, Crasna, Zarandu, Cetatea-de-pétra, Ia-sigia si în districtulu Haiduciloru înse se receru numai 8 jugere. Conformu acestui sistem, precandu în districtulu Naseudului, cu unu teritoriu de 50 m. □, abie sunt 300 alegatori, pre atunci în districtulu vecinu, în Cetatea-de-pétra, sunt 7000 alegatori, desi numerulu poporatiunei e acela-si că in districtulu Naseudului, ér' teritoriul e numai pre diu-metate cătu acestui-a.

Disproporțiunea se vedese inca si mai tare, déca punemu in paralela comunele in parte ale districtului Naseudu cu comunele din cotele vecine, unde alegatoriii useadă de dreptulu celu vechiu. Astăi in cotelu vecinu alu Clusiu, comun'a Comatelecu are 1340 suflete, abie numai cu căte-va mii jugere de pamentu. Aici apoi sunt totu-si 150 alegatori, precandu in districtulu Naseudu după 4000 de jugere abie se vinu căti-va alegatori.

Acestea sunt astu-feliu de diferențe, in cătu eu credu celu pucinu, illustri magnati, că mi-veti luă in consideratiune lcererea, că sè binevoiti a refusă primirea modificatiunii presute, facuta de comisiunea juridica la acestu §. si sè binevoiti a primi testul votatu

pana acumu n'o facutu nimicu si băiele s'oru umplutu.

— Ce felu, d-lu ministerium este insarcinatu cu reparatiunea băielor, — nu d-lu Tatárzy, care ne-ieă banii, căte 4 florini pre di de camera? Acăsta nu se poate domnule Hausmeister! Ministerium are alttele de facutu, de cătu sè se face ingrijitoriu de reparatiuni pentru d-lu Tatárzy!

— No, d-apoi că dôra sciu eu! Dumnebului astăi dice, candu eu i-spui nemultimirea domnilor din băi. Dar', draga domnule, d-văstra plangeti la domnulu comisariu, care totu-de-un'a jocă carti la d-lu Tatárzy.

— Ti-multiemescu, domnulu meu, dar' eu n'amă vîntu aici că sè plangu la nimene; credu că detori'a d-lui arendasiu de băi si-a dlui comisariu este sè vîdă si sè se informedie despre ordinea si regul'a ce trebuie sè domnescă aici, precum si déca serviciul se face cum se cuvine, ori déca tôte lucrurile suntu in buna stare.

— Astăi e, draga domnule, dar' acumu d-lu Tatárzy dice, că vreă sè si-venda contractulu; s'a saturatu, căci are aproape jumătate de milionu florini si vreă sè mărgă-

de Camer'a deputatiloru, cu atâtu mai veratosu, că acăsta statorire a dreptului electorale o sè aiba multa influența la arondarea cercurilor electorală, precum si la ce'a a comitatelor. Eu astăi credu, că nimene nu va afă de justu, că unu tienutu de 42 m. □ — arondandu-se comitatete, — sè aiba in comitetulu comitatensu numai atât reprezentanti, căci voru avé căte-va comune ce au unu teritoriu numai de căte-va mii de jugere.

Am auditu accentuandu înse, illustri magnati, că dora politică magiara, respective politica naționalității magiare, ar preteninde aceasta restrictiune a dreptului electoral in Transilvania. Fia-mi permisu din parte-mi, sè declaru, că eu inca sustien politica magiara; dar eu credu, că illustr'a Camera a magnatiloru numai atunci va face politica magiara, candu nu va restringe drepturile, ci va cauta sè le assiedie pre o baza omogenă. Ea atunci va face politica magiara, candu va imparte din egalitatea de drepturi pre fiecare cetătianu; atunci numai va face ea politica magiara, candu nu va ambla neci după politica provincială, neci după politica municipale. — Candu e vorba de statorirea dreptului electoral ori altui dreptu, noi trebuie să cautăm, care va fi — după sistemulu acestu-a, buna ora in cotelu Albei inferiore — proporție intre cei indreptatiti si intre elementulu magiaru; căci, illustri magnati, Ungaria a fostu aparata in cele mai vechi tempiuri mai alesu, nu numai de cei ce apartințau naționalității magiare, ci de toate naționale ce apartințau Ungariei!

Este cunoscetu apoi, că intre nobili mai atât-a apartințau altoru naționalități căci si naționei magiare. Din aceea apoi, că intre alegatori voru intră si căteva perante de proprietari micu, nu se va îscă nici unu pericolu pentru magiarismu in Tni'a. Fia-mi permisu să probedu acăs'ta prin faptulu, că Ardealulu o data a fostu nedepindente, ba inca se tineau de elu si unele comitate din Ungaria, in cari erau in preponderantia Romanii, — si totu-si chiar atunci a fostu in florile magiarismulu in Tni'a. Deci din impregiurarea, că alegatori magiari aru remană in minoritate in unele cote, nu e de a se trage ace'a consecintia, de care se temu multi. Să me serveștu d'unu exemplu. In acele tienuturi, unde sunt numai căte doi alegatori, — buna ora in districtulu Naseudului, — elementulu magiaru nu poate fi in majoritate, căci întrăg'a poporatiune e romana. Si totu-si, districtulu Naseudului, — dandu proba, că nu urmaresco politica esclusiva natională, alese unu reprezentante magiaru, dar' nu prin beuturi si mancări, ci prin incredere. De altu-mințire noi vedem, illustri magnati, că in Ungaria se încrisera că alegatori noi — pre bas'a legii din 48 — atâtia, in cătu numerulu privilegiilor si de diece ori mai micu de cătu alu acestor'a. Si totu-si vedem, că influența e in man'a acelei a diecea parte, care apartiene naționei ma-

la Buda-Pest'a, să traiescă că domnul mare. Mi-se paru forte curiosu totu responsul hausmeisterului, care incetu si cu pip'a 'n gura, după acăsta conversatiune merse de se restornă in patulu din celul'a sa de langa usi'a ospelului. Lu-observau cu atențiu, cum se asiedă in patu, d-asupra căruia mi-se paru că vedu o cadru (rama) cu ingrijire ornata. Me apropiau atunci că o cigara 'n mana, suptu pretestu de-a cere unu chibritu. Indata mi-lu oferă. — Aprindu cigar'a si observu cadru, care reprezintă pre principale Michailu alu Serbiei călare, trecendu trupele in revista.

— De ce naționalitate esci d-ta, domnule hausmeister?

— Sumu serbu din Banatu, mi-respusu densulu, c'unu serbu gravu si că o voce lata, fisandu lungu cadru.

Plecău apoi pre ale'a din drept'a cursului Cernei, cugetandu la positiunea precara a unui statu, unde ferbu atâtatea eleminte, pre cari — Maghiarii voru să le inflăcădă numai pentru magiarismu cu csárdás-iulu loru, cantatu de faimosii artisti de rasa egipțiene, cari, prin sunetulu discordante alu instrumente-

giare. Acăsta influența va remană in man'a loru si 'n Ardealu in acele comitate, unde densii vor' esclă prin scientia, patriotismu si prin servicii pentru binele comunu; unde ince vor' esclă cei de naționalitate nemagiara, acolo voru esserciă influența acesti'a, ér' nu cei stricati, — apartina ei chiar si naționalității magiare. Din acăsta impregiurare ince pote să rezulta pentru patria numai folosu, nici candu ince dauna.

In urmă a acestor'a, desi nu e satisfactoriu §. 5 alu projectului de legea electorală, nici după testul votatu de Camer'a deputatiloru, de-ora-ce eu astăi dorit u se facă o lege electorală radicală, — totuși lu-primescu, după cum s'a redactat in ace'a camera, căci aflu multa indreptare. Aflu adeca progresu in aceea, că ea dă dreptulu de alegere si onoratorilor, cari nu locuiesc in orașe, de si art. II. alu legii din 48 îndenege dreptulu electorală, astăi că, precandu unu capelanu din Clusiu sau unu invetigatoriu-adjunctu de acolo, aveau dreptulu electoral: pre atunci unu canoniciu din Blasius nu-lu avă. Primindu eu deci acestu §. rogu pre illustr'a Camera a magnatiloru, să binevoiescă a-lu primi si ea, nu numai din punctul de vedere alu dreptăti, ci si din colu al politicei; căci să produce mare dorere majorității locuitorilor ardeleni ace'a imprejurare, că in cotelu Cetății-de-petra pote fi cine-va alegatori si numai cu 1/4 sesiune — desii Cetatea-de-petra se tienă odata de Ardealu, — precandu in Ardealu se cere de patru si de cinci ori mai multu, si acesta numai pentru că Cetatea-de-petra se anessa Ungariei cu ceva mai nainte.

Acăsta ar fi nedreptate, si de aceea mi-repetu rogarea, că illustr'a Camera a magnatiloru să binevoiescă a primi § 5, după testul votatu in Camer'a deputatiloru.

De sub Codrulu Satunariului 20. Aug.

Unu respunsu la doi.

Quaedam falsa veri speciem ferunt. Dandum semper est tempus: veritatem dies parit. Sen. de ira II. 22.

E lucru tristu, candu ómenii, cari sunt de acelle-si principie in cause subversante, in locu de a-si vedé de trebilo commune, căre nodu in pipirigu si se incajera de olalta spre bucuria si risulu inimicilor communi. E lucru si mai tristu, că rni Satu-mareni, cari abia d'unu timpu in căce se opintescă a dă ore-si cari semne de viață, chiar acumu, candu se arata că mai mare necesitate de contiilegere si consolidare, voru a face scissiuni si partide, écca numai asiă d'in capriciu, intipuite . . .

Preotimea romana d'in cotelu Satunariului appartientaria diecesei Oradane tiene in 30. Apr. a. c. una conferintă in cause de ale clerului Satumanian speciale si bisericesci-diecesane generale, care conferintă a decursu „in ordine si cu căea mai per-

loru loru, paru că acumu sosescu de la isvorul Nilului.

Mi-diceam in mine: nu e departe diu'a, candu teribile scene, că odini-ora, potu să reîncepă prin aceste locuri, unde atâtatea rase ferbu de mania, sacrificante unui elementu ce nu esclăzește pre langa cele-lalte, de cătu numai printre incapătinare in nisice aspiratiuni nerealizabile si către cari, cu cătu li-se pare că mergu înainte, pre atâtui li-se deschide o prapastie din 'napoi.

Reflectandu astu-feliu, ajunsesem a-própe de podulu de la intrarea in Mehadi'a, candu audii d-o-data jalnicul sunetul alu cimpoului nenorocitului Petru.

Să spunem, onorabilor lectori, cine e acestu Petru.

E uu satenă seracu d'in préjm'a locului, seracu cu sapa de lemn, că mai toti satenii romani de pre frontari'a Banatului.

Pre cătu timpu erau graniceri cu puscă 'n mana, padiendu frontarile imperiului, erau scutiti de dări si se bucurau de dreptulu de libera păsăjune pentru vitele loru, de dreptulu de-a taia lemne din frumosile paduri ale muntilor, de dreptulu de pescuitu etc. Cu modulu acesta duceau o viață mai

fecta iubire fratiesca" precum marturisau insu-si d. Publicola in nr. 35. de estemul allu „Fed.“ Si cu tote acestea totu conțele Publicola, rectius G. S. Selagianu, aceluia-si articlu allu seu — cercandu no in pipirigu — affla in conferintă a numără partide, scissiuni etc. In acesta conferintă se ivesce unu unic proiectu (ca substanța memorandu substerndu eppului decesanu, carele — era după ince-si vore dului Publicola — „esprime pa-n evidentia sentiulu communu si conferintiei“ in carea dsa inca a lu parte activa; si cu tote acestea totu dsa in nrulu amintitul allu „Fed.“ a asseră, acolo au fostu mai multe proiecte de memorandu, representandu totu atâtatea parti.

In nr. 48. allu „Fed.“ apoi 8 preari inca au participat impreuna cu Publicola-Selagianu la conferintă a numără spusună dsale cu tota cuvenința (că dictionariul celu „cu grosulu“ cicarește broscăiescă-hurdicatoriu d'in Accidulu și tumariului nu lu-cunoșcu, si neci că văd allu cunoșce si a-lu folosi de felu), că s'a abatutu de la adeveru, candu a scrie aceste. Lu-intreba, mai incolu, că pentru vrea dsa a affla său a crea partide si scissiuni, unde nu sunt? Căci dica ce va vădu Publ. d'in parte mi sustien parerea credută că si mai multi sunt de acăsta (partide si scissiuni), că noi Satumanii aici acasa avem lipsa de contiilegere si consolidare, nu partide si scissiuni. — Totu odata fiindu Publicola scrie d'in comisiune, spunea era-si omenescă, că conferintă nu dăsi nece o comisiune.

Si ce să vedi? Confratele curionu Selagianu-Publicola, că lovit de treznete fulgere, vine in nrulu 56. allu „Fed.“ cu articlu misticu a tipă, si a improscă de soiu de epite de bon ton in cei preoți diecesani — mare parte lucră vechi in vii'a domnului, — ba affla de compatibilu cu barbat'a si demnitatea curionu, a face chiaru amenintări copilarescă („că secesu — pre a crucei santa le singura vi-voviu plange de mila.“) Dara demustră, ceea ce neci se poate, ma d'in contra parte tacendu, parte spu-nendu, reconnoscă, că in conferintă cestinata nu fostu partide si scissiuni, si că dsa nu avutu neci o comisiune d'a serie (in aceste est cardo rei, celelalte sunt numai accidentali.)

Eu sum convinsu, că onor. publicatoriu nepreoccupat, cetindu articlii Selagianu-Publicola si celu allu celor preoți, va scă adduce drepta judecata in privintă; de aceea numai pre scurtu am facut căte-va observări fratiesci:

a) Dlu Selagianu-Publ. scriindu de conferintă d'in Satuman, vede acolo partide, si in nr. 36. allu „Fed.“ dice, scrișu despre partide d'in fitoriu nodu, carele, de si e pentru noi toti cesti

Continuare pre pag. 541

usiōr'a, pre care o plateau voinicu cu gele loru.

Asta-di inca acăsta institutiune să fiintiatu, si, d'o data cu puscă, au păsat drepturile si scuturile de cari se bucură. Contributiunile li-se ceru regulat. Cu unu pamentu ingrădu si petrosu, căci regiunea acelor munti, nu le potă va ajutori, ori cari aru fi isvorile de aci ce aru versă pentru muncă lui. Abiș coale căte-va brasde de porumbu le seleacu essintă, déca ceriulu vă pieșe pana lu-vorū bagă 'n hambară, fine ce'a mai miserabile stare apăsa pe nenorociti, in genere sau argati, sau cu căte doi cai, ce abiș tăresc o casă cu căte unu pasageriu pana 'n băile Mehadi'a.

Petrulu nostru fusese granicera, in suferintele lipsei cugetă să-si cumpănează familiei cu cimpioiu, pre can manuăza si elu cum pote.

A cere mila cu man'a 'ntinsă, veteranu din cele de pre urma resboi Lombardo-Veneti'a, — acăsta i-ar fi statu anim'a de dorere.

Se hotari dar' a desfășă cu cimp-

lementu la nr. 62 allu „Federat.“
cursulu an. 1874.

roza, dar', dorere! pentru totu pare a mai pium desiderium, precum sunt in lumea acést'a. Ce va fi in sinodu, bunul D-dieu! Codrenii au inse unu urbiu, care, ierte-me confratele Selagianu-Publicola, sè i-lu facu cunoscutu: „dî hopu, u vei fi in dantiu!“

b) Palmuirea si infruntarea pretinsa a nellei rne din Seini, prin cei 8 pore „listari“, nu credu sè o pota cine-va insisi-si fratii intit. mireni respectivi) in artiel d'in nr. 48.; din contra li-se acolo cu tota cuvenintia si fratieta in privintia dorului de sinodu (ce-a litigiosa) suntemu cu totii pre unu (a se vedé art d'in nrul 48 allu „alienatulu 3“); ma daca on. red. aru blicatu per extensum celle adressate oru intelleginti mireni din Seini, s'ar diutu demustratu, ca' clerulu gr. cat. nu d'in cottulu Satumariu s'a adresmai nainte (in 30 Apr. a. c.) pentru u catra eppulu, de catu dloru (in 5/5.) une cui-va adeverulu cu cuvenintia, nu una palmuire si infruntare, frate Joanne.

c) „Pre referendarulu M. lu-impunge ste, ca' Memorialulu, fetulu seu ndu, hurducatu mai nainte pre la e, s'a nascutu mortu,“ dice dlu Selagianu-Publicola in nr. 36. allu „Fed.“, si dsa disesse in nr. 35. ca' „acellu membra a esprimitu pana la evidenta sensu communu allu confrintiei,“ ergo si dsale, carele participasse in ace'a concilia, si primisse fara neci o resvera a memorialu. Te rogu frate Joanne, sè inveti si pre mine acésta concordantia, ar ti-spunu inainte, ca' sum forte ba-la capu, pentru a o poté pricpe.

d.) Cei 8. preoti au dñsau, ca' dlii Selagianu-Publicola nu i-a datu conferintia miuine de a face repausatului eppu gyi apoteos'a de batjocura (cuvenintia „dubia“ lu-a inlocatu on. red., ceea ce nu e totu un'a.) Parerea mea e, frate ne, ca' ace'a apoteosa nu a avutu locu acolo, seu cellu pucinu: de moraut bene, aut nihil. A ta parere pota ca' e „de mortuis semper venit.“ Apoi fia: noi pentru aceea totu-si nu remané omeni buni. Dora numai u vomu formá d'in acesta mica abatere arari — partide.

e.) Eu, de si nu sum publicistu, si daturu privilegiatu allu opiniunei publice (astfelu de mandate nu am mai tu se-si arroge cine-va pana acumu), cumu cunosc referintiele si imjururile clerului romanu oradanu d'in mariu, potu constata, ca' in cestiu, ce se ventura de catu-va timpu in colonele acestui diurnal, aceleru nu e de locu ruptu in partide,

ma e de acelle-si pareri si convingeri cu dlu Selagianu-Publicola, (se intellege ca' cugetele rezervate, nemanifestate, nu le poate cunoscere nimene), — si porecliti 8 „listari“ numai din aceea causa s'a sentit necesitat a combatte celle scrisse de dlu Selagianu-Publicola, pentru-ca' dsa aserasse contrariulu, fara a fi in stare se demustre cu fapte, decatul écca numai asié din combinatiuni si conjecture ...

f) Alea — dara — non est jacta, ca' ci suntemu pre unu terenu. Prutulu de meduina e numai intipuitu. Daca inse cu tote aceste amiculu men veteranu Joanne S. Selagianu-Publicola à tout prix voiesce a crea separatismu pentru sine si bunul vecinu, eu unulu regretu forte acést'a, si inca cu atatul mai vertosu, cu catu mi-a fostu mai mare bucuria, ca' dsa s'a rentornatu la Larii Satumarenii; ca' ci adeca amu fostu de aceea firma sperantia, ca' spiritulu activu si capacitatea emminenta a dsalle va servi de chia g u in elementulu inca camu dissolutu. Lierita-me dara, frate Joanne, a Te roga, sè Te intoreci d'in callea retacita a separatismului, si se Ti-urmedi chiamarea de inchigatoriu.

g) Ca' aru fi turburatu la noi Rubiconulu salutui publice, allu pacei, haru domnului, nu se scie si nu se sentiesce, si astfelu de intentiune infernala neci credu se pota ave cine-va intre noi. Ai mersu camu preadeparte cu ce'a mai de aproape convenire Ti-voiu demustru contrariulu. — — —

Unele observari si reflexiuni amicabili, cari aru mai fi se le facu confrateliu Selagianu-Publicola le lussu se le mai suffise ventulu; ca' ci fiindu temperamentul omenilor differitu, une-ori si acestu-a si eseredita influintia si asupra condeiului. Nesce espressiuni pripite nu sunt demne a intinde vorba pentru elle. Asa credu ca' clara pacta, frate Joanne! — — —

In catu parintele Cicariu, carele pentru unu unicu cuventu (de si inlocatu prin on. red. dar in essentia, precum se va demonstra mai la valle, adeveratu), vine in nr. 58. allu „Fed.“ a vomá focu si putiosu a supra archistrategului seu intipuitu, — nu si-va fi gasit in celle premisse respunsu de ajunsu, — cu permissiunea on. red., eu, ca' unulu dintre martorii provocati de dsa, venu a-i face serviciulu cerutu.

Motiuinea subscrissa de mine si de dlu G. Lazaru in congregatiunea comitatense — in cestiu siemni de competitie preotesci — s'a luatu la pertractare in siedintia de demanetia d'in 17 Aprile a. c. numai decatul dupa deschidere, si atunci, da, dlu Lazaru lipsea; pentru-ca' in preser'a acestei siedintie, — fiindu-ca' locuiesce aproape de Carei — mersesse acasa, si a doua dì a intardiatu, in catu, pre candu a sositu dsa, pertractarea motiuunei era causa superata. Atat'a, si mai d'in cuventu in cuventu s'a scrisu in observariile celor 8 preoti; on. redactiune inse a sfidat cu calle a face prescurtare, si a inlocu celle scrisse

in detaliu cu unicul cuventu, ca' dlu Lazaru lipsea, ceea ce cu adeveratu asié a si fostu, ca' ci la pertractarea motiuunei avea a si lipsit dlu Lazaru si asié dintre rni presenti, afara de dlu D. Lauranu, fiindu numai subscrisul membru allu comitetului cottensu, numai singuru a suscepstu si sustienutu lopt'a. Subscrisul inse precum si ceilalti rni presenti (afara de unulu, toti numai benevoli auditores) au regretat forte absentia fecundiei poterose a dlii Cicariu, voiamu se dicu Lazaru; dar' ca' dsa aru fi „deslegatu rot'a“ precum essegetisedia insu-si, cunoscandu-i curagiul demn de imitatu, nu li s' venit in minte a presupune neci celoru presenti in congregatiune, neci celoru 8. preoti. D'in parte-mi dupa observat'a consternare a dsalle pentru intardfare, chiaru de i-aru dice cine-va „tu dixisti,“ nu i-asi credere.

Dlu G. Lazaru dara, de si a comparareatu in ambele dille la congregatiunea comitatense, dar' de la pertractarea motiuunei subscrise si de dsa, dorere, a intardiatu, si convorbirile (dialogele) a le reproduce pentru a-si adeveri presentia, au fostu dejà extra seriem, post festa, — ma acelle adeverescu chiaru d'in contra, ca' fiindu cau'sa superata, nu i-sa concessu vorba in meritulu ei. Ultimele vorbe alle subscrisului, cari le-a ajunsu si dlu Lazaru, inca erau per exceptionem concesse dupa deciderea causei d'in cestiu. Denegandu-se dara in-tardiatului Lazaru dreptulu de a vorbi in cau'sa nostra, ceea ce insu-si recunosc, diciendu „Me rogu de iertare, eu chiaru abișos si iu, astfelui etc.“ a propus, ca' in comisiunea centrale se se admitta si alti membri rni, afara de dsa, carele e membru si allu acestui comisiiuni, dar' fiindu nrul acestui comisiiuni completu (de 60), acesta propunere nu s'a accordat, ci s'a dñsu, ca' fiindu siedintiele publice, pota fi de facia ori-cine, si ca' nemembri; la atat'a se reduce micul si realul cascigu. — Pentru adeverirea celoru premisse provocu deci si eu si pre ceialalti martori poftiti de dlu Cicariu.

Astfelui intipuitulu archistrategu (in realitate gregariu communu) allu dlii Cicariu pota stă cu fruntea deschisa in antea maturilor provocati de dlii, si in facia ori cui, chiaru si a grösnicului cicariu.

Parintele Cicariu avea cuventu — deca chiaru a meritatu vorba — a rectifica spresiunea „lipsea“ inlocata de onorata redactiune, cu cuventul „intardiasse“, seu a dice camu aceste: Nu cumva se intelleg, cineva sub cuventulu „lipsea“ ca' eu amu deslegatu rot'a, dechiaru, ca' pre langa tota grabirea amu intardiatu de la pertractarea cestiuenei, ca' ci nepresupunendu se vina la rendulu primu pre tapetu, in ante de a intrá in congregatiune, m'amu abatutu pucintelul la dlu Archidiaconu Siorbanu. (Asié mi-a spusu dsa mie, candu luanu intrebaturu, pentru ce a intardiatu?) si cu atat'a reputatiunea rotei dsalle aru fi

fostu salvata de ajunsu. Scaiulu inse tenet u sua jura inhaerentia sibi a natura ...

Eu compatimescu forte pre confratele Cicariu, ca' ci tulbura sangele si si-strica sanetatea, irritandu-se astu-feliu (a se vedé nrulu „Fed.“ 58) pentru o nemica tota, ma chiaru fara causa.

La allusioanea istoriei cu epistol'a scrisa de Lazaru in contra secretariului Lauranu, nu sum in stare de a-i poté reflecta, chiaru asié de putienu cunosc si sci de spre apucature de a innegri tienut'a confratilor. Magarii au unu proverb, carele cu de grab'a nu-lu sci traduce mai bine, decatul: Cine in ce hanuesce, intr'acea peccatusce. (Ki miben gyanakodó, abban bünös.) Meminisse j'vabit, frate Gavrilu!

Acum cu permissiunea onor. Red. rogu pre confratele Cicariu, se me ierte a-i face trei constatari, si apoi, ca' corollarie, a-i pune trei intrebari, dar' eu nu voi face „eu grossulu,“ ca' ci nu amu de locu gustulu de-alu imitá.

I. Dsa cu mine d'in preuna a subscrisu motiunea substernuta la congregatiunea comitatense in cau'sa schemei, care motiuene e in contra decisiunei comitatului. Mai multu: dsa cu mine si cu toti preotii d'in conferintia de 30. Apr. a. c. a primitu si a subscrisu protestulu (elaborat de dlu protopopu Pecurariu-Juhasz) datu la comitatul in cau'sa acesta. Si cu tote aceste totu dsa — in brulu 26. alu „Fed.“ partinesce procedură comitatului....

II. Dlu Cicariu, alias Lazaru, ca' participant in desnunita conferintia a preotilor a primitu fara observari seu reseve (inca pre fatia da, — despre smochinile tiganului de sub chepeneagu nu se poate luá notitia) substratul de memorandum alu subscrisului, cu dreptulu — ca' notariu — d'a face unele modificari in stilu, ceea ce a si facutu mai preste totu, ma inca cu unele stramutari (parte esmitteri, parte adauseture) essentiali, spre ce nu a fostu indreptatul de conferintia; si cu tote aceste totu dsa critica binisioru in nrulu 56. alu „Fed.“ memorandulu trecutu prin strucatoriu a dsale....

III. Puntulu despre reunjunile invetatoresci d'in memorandu, precum s'a datu acesta la publicitate, in substratu nu fusese de locu. Acell'a lu-au inlocatu dñii notari (intre cari unulu a fostu dlu Cicariu.) Si cu tote aceste, dlu Cicariu insusi vine in nrulu 56. alu „Fed.“ a-si combatte fetulu seu (bastrandu) *....

Intrebari:

Ad I: Unde e consecintia? — Ad II: Unde e combinatiunea? — Ad I. II. si III. Cine face mistificatiuni? ... apoi fruntea, fruntea, frate Gavrilu!

*) In substratu se cerea rehabilitarea conferintelor districtuale, in cari, dupa usulu vechiu, se pertractase cause scolastice. Reuniunile invetatoresci, da, ca' prevedute in nouele legi, se intelleg de sine. Pentru ce a-ti inlocuatu dura acestu punctu, dominilor notari? — G. M.

consideratiuni si pasiuni politice se fia cu ingrijire departate dintr'un localu ca' acést'a, unde persone de tote clasele si de atatea nationalitati nu vinu de catu pentru cura de sanetate si pentru vietia linistita, — mi-respusse c'unu tonu nasprutu si ingamfatu, ca' totu Jidanulu botezatu cu balmosiu, ca' noi romanii suntemu pré pretentiosi, ca' cui i-place—se vina, cui nu—seeduca.

— Pre bine, domnule; dar' credu ca' pretensiunea de-a nu ingadui politic'a in bai este 'n folosulu tuturor si mai cu sema alu d-vostre, cari dati medicamente la bolnavi. Nimene nu vine aci se guste politic'a d-vostre, ca' medicamentu, neci csárdásilu, ca' cura de sanetate.

Mi-luau apoi buna-ser'a de timpuriu, si a dou'a-di pleciu din Mehadi'a la Orsiov'a, spre a me pun pre vaporu si-a merge la Viena.

Acésta a dou'a parte a caletoriei mele prin Austro-Ungari'a, voiu ave onorea a comunicá cu alta ocazie.

X.
(Foiti'a „Romanului“)

pre consatenii sei, ver'a pre bunii rodin Romani'a, cari mergeau acolo penetrate sau petrecere.

I-mergea bine lui Petru, care 'n scurtu si fieci o curutia cu cimpoiulu si cas-pre deplinu panea copiilor. Dar... dulcile vise in cari lu-aventu acestu primijivu instrumentu ou tis multu, ca' ci pre data ce guvernul sau se stabili in Mehadi'a, cimpoiulu Petru fu proscrisu.

De ce?

Pentru ca' cutesatu c'o tiundra (zeghia) caciula de oea 'n capu, in mediloculu oru, se cante csárdás-ulu ungurescu cimpoiul, se cante cu unu instrumentu, si degradatul vitejesculu canteca, destina si cantatu numai din clarinetu cu mi si in nadragi strimi. Si-adeverulu e, romanii din Romani'a, candu vedeau pre cereau toti csárdás-ulu, strîmbandu-se si, cum se nevoia betiul din tota anima multimesca pacsi'a, de la cari, ridiendu, si cruceri si de multe ori florini.

Petru dar' fu nevoit u se stă afara din la podu, se se uite cu jale la cete unu rugu-venet, la cete unu spenitieru ples-

nitu in cote, la cete o peleria turtita cu pena de curca, se se uite, cumu acesti nobili cersitori treceau pre dinsaintea lui, unii cu cete o cutia de gât, altii cu cete o sbarnaitoria, la care inverteau ca la o rînnit'a de cafea, altii cu cete unu clarinetu ferescu c'o atia unsurósa, — cumu toti acesti a mergeau in bai, de si-adunau crucerii de pre la generosii romani si alti bine-facatori, ce erau pre strade si prin casenele.

Lui Petru inse i-este oprita intrarea, pentru ca' profanat osárdásilu, si este cu caciula de oea pre capu! Domnii de la administratiunea acestei stabilimentu deterasi-si-aici dovada d'unu mare patriotismu, care 'n adeveru se vede numai la maghiari, unde din nenorocire suntu multi renegati, ce striga 'n gur'a mare, — se i-auda de la Buda-Pest'a, — ca' tote cele-lalte nationalitati suntu compuse de Bengheli (badranii) si babari!

Petru mi-enară singuru desparat'a-i stare, descriendu-mi tote suferintiele sermanci sale familie, si cum i-se ceru tote dările, pre candu i-se interdice uniculu me-dilocu pentru esistentia! — de a canta cu

impojulu in bai suptu,—pedepsa de bataia si inchisor.

Ce administratiune patriotica si 'ntelepta, plina de viitoru!!!...

Guvorulungurescu aru face bine, se puna pucinu freu aventului si focosului patriotismu alu acestoru Unguri de contrabanda.

Intrebantu pre Petru, déca s'a plansu unde-va, la autoritatea superioare acestoru fintie, lipsite de sufletu omenescu, mi-respusse:

— Da, m'amu plansu, d-le! Amu fostu si la Varmeghie, (administratiune) dar' cine ne-asculta pre noi acumu in tier'a ast'a? Numai Dumnedieu, candu se va milostiví se ne asculta la ciasulu ce 'i va placea, — si-atunci....

Forțe intristatul de tote cele ce afișează si vediu-se ca' se petrecu in baiile Mehadi'i, me 'ntornai pre gănduri la salonulu de cura. Aici vedini pre doctorul Corini, marele patriot maghiaru. Me salută cu gratios'a salutare a unui omu croit pento' alta meseria.... La ore-cari observatiuni ce 'i facui: c'ară fi de dorit, ca' ori-ce

De vei avé voia a stă de vorba, si vei vorbi ad rem, ti-stau spre dispositiune; era, deca — dupa datina-ti — vei retaci, si, că sè dico cu fratele Selagianulu, vei hurducă *) abs re, cu greu credu, că me voiu resolvi a te urmă pre acelui terent. Dar' inse eu, dupa celle constatare, bucurosu ti-dicu si dtale: Clara pacta!.... De altintre, fiindu-că ai, frate Gavrila, o pre-dilectiune pentru classicitatea vechia, por-mitte-mi, Te rogu, să-ti aducu aci aminte dñs'a lui Catullu:

Quod merito poteris, patienter ferre me-
mento,
Quumque reus tibi sis, ipsum te judice
damna!"

Georgiu Marchisiu, **)
Paroculu Homorodelor rnesci.

Sangeorgiu, 17. Augustu 1874.

On. Domnule Redactore!

Me veti pardonă, că n tempulu acestu ostentiosu, vinu a ve intretiené cu acestea renduri! — Am vrtoiu sè incongiuru la-mentarile, de cari suntemu satuli toti ana de ceea parte; dar' eugetulu curatu de a curmă unu abusu ce se petrece pre — aici, me face a esti din resvera.

Cerculu Sangeorgiului, cu 6 commune, are—paremisse camu d'in Martie 1873 — de jude cercuale pre d. A. Usieriu. Eramu unii, cari atunci la alegerea dsale amu alunecat a crade, că ne-amu aflatu in elu omulu, si că acestu cercu prin elu va esfi odata din purgatoriu; dar' ne-amu insielatu! In scurtu s'au adeverit in elu dical'a romanului: „la pomulu laudatu nu merge cu saculu desle-gatu.“ Astufeliu in locu sè esim'u d'in pur-gatoriu amu intratu mai afundu in pra-pastia.

Sum acu de cete-va septemane aici si amu vediutu, că in decursu de un'a luna d. jude n'a fostu la officiulu seu, decâtul siepte dile, cele-lalte tôte a fostu absentu; m'au convinsu apoi, si inca prin date de la bar-bati demni de credientu, cumcă respecti-vulu domnu de la alegerea d-sale totu asié a absentatu, si in decursu de 15 lune n'a fostu la officiulu seu mai multu de 7—8 lune. Toemai diumatate tempulu l'a petre-cetu si 'lu-petrece la mosi'a sa pre Borgou.

Asiè ce-va inca nu ne-aducemu amente sè se fi mai intemplatu vr'odata sub neci unu guvern, si neci nu credemu sè se mai intemple unde-va.

Cătu reu urmăza din acesta absentare de la officiul si-pôte fiesce-cine esplică; ori in care parte te intorsi n'audi decâtul nemultumire pentru lucrurile oficiose si pri-va-te, ce stau cu luncile, ba cu anulu nere-solvate, si d spre cari — de asta data — afu de bine a tacé. Voiu numai a sci:

Are cunoștinția despre tôte acestea comitetulu districtuale, si pote suferi sè se continue abusulu? — Cu deosebire scia ceva d. Vicecapitanu district, despre acesta comedia, sau ba? — Petrece acestu domnu diumatate tempulu la trebile sale private cu concessiune sau fara? — Si deca se in-templa cu concessiune, are Vicecapit. distr. potere de a-i accorda atât'a, sau se in-templa tote acestea — in detrimentul no-stru — numai pre cont'a nanasiei? — Aru fi prea gras!

Cele-lalte rele ce ne-lovescu chiaru acumă suntu de la Ddieu. Caldur'a nescef-ribile si prin acestea părți muntose cauzéa in semanaturi dauna enormă; cucuruzulu se usuca, ér' cellu ce nu se usuca nu léga; fénu nu-e, buccatele de spicu, căte suntu, — căci nu multe s'au potutu semaná din cau'a ploilor de primevéra, — suntu pu-cinu crescutu, seci si palite; preiulu vite-loru tare scadiutu.

La scaldele de aici au fostu multi óspeti.
Unu óspe.

*) Pardonu! pentru acestu putiuusu allu dictionariului! — G. M.

**) Cu aceste-a dechiaramu acesta afacere inchiată in colonele acestui diurnal, observandu, că diliginta desvoltata ar' fi fostu demna de o cau'a mai importante, de cătu cele scarmenate. Red. int.

Din cerculu Buzei.

Teodor Petrisioru . . .	4 „ — „
Nicolau Popu . . .	3 „ — „
Joanu Szabó . . .	2 „ — „
Joachimu Fulca . . .	3 „ — „
Avramu Suciu . . .	5 „ — „
Georgiu Serban . . .	2 „ — „
Domna Eva Moldovanu	5 „ — „
Din colect'a facuta in Dobra	
prin D. Georgiu Nandra .	27 „ 70 „
Din colect'a facuta in Hunia-	
dora prin D. Georgiu Danila	17 „ — „
Din colect'a facuta in Gioa-	
giu prin D. Petru Fodoreanu	10 „ — „
Din colect'a facuta in Zamu	
prin D. Petru Fogarasiu .	5 „ 25 „
De la D. Petru Damianu	3 „ — „
De la D. Antoniu Barsanu	1 „ — „
De la Ilustr. Sa Parin-	
tele Episcopu alu Caransebesiului	
Joanu Popasu	20 „ — „
Din concertulu datu in ono-	
rea si beneficiul Asociatiunei	321 „ 30 „
Din balulu datu in onorea	
si beneficiul Asociatiunei	175 „ — „
Sum'a	786 fl 25 cr

II. Spesele.

statorite si aprobatu in totalu	510 fl 15 cr
Comparandu venitele de	786 fl 25 cr
cu spesele de	510 „ 15 „
resulta venitu curatu de	276 fl 10 cr

adeca doue sute sieptedieci si siéss floreni 10 cr. in v. a., care suma, fiindu destinata pentru fondulu Asociatiunei, s'a si trimis la adresa Prea onoratului Comitetu alu Asociatiunei transilvane pentru litteratur'a si cultura poporului romanu la Sibiu.

Comitetulu arrangiatoriu.

VARIETATI.

(Artistul I. Ionescu), dupa cumu suntemu incunosciintati, cu ocaziunea adunare generale tienenda la 2—3 sept. viitoriu in Bai'a-mare pentru caus'a gimnasiulu rom. din Seini, va dà acolo doue reprezentanti teatrale.

(Imeniu) D-lu Dr. Brote, adv. in Sabi, si-a incredintiatu la 23 currentu de fitoria socia pro gracioa domnisoru Minerva fi'a dlui Pentru Draghi, prefectul poli-tiei din Dev'a. Ceiul sè binecuvinteze insocirea junei parechii!

(Diaru nou) Dlu Sigismundu Popu, dupa cumu afiamu din diariele ungu-reisci, si-a propus a reincepe diariul seu „Concordia“, asta-data ince in doue limbi: romana si magiara.

(Hymenu) D-lu Daniilu Ilariu Monasterianu, juristu absolutu si functionari in Romanani'a, a dusu la altariu in 26 Aug. pre amabil'a d-siora si litteratrice Anna'a Bott'a, fi'a repausatului Gregoriu cava-leru de Bott'a, fostulu vice-capitanu alu Naseudului. — Jun'a parechia indata dupa cununia a plecatu la Bucesti. Ceiul sè le acorde binecuvantările sale in nou'a loru patria adoptiva!

† (Necrologu) In 19. Aug. petrecerămu la mormentu pre celu mai zelosu preotu Samuilu Gram'a, protopopulu distric-tului Galsei si par. gr. e. in Cherelusiu. — Repausatulu in decursu de 38 ani a servitu altarfului cu ea mai mare devotiu si intre multele necazuri a fostu că unu radiemtu pentru confratii sei. Natiunea si-a iubit-o cu ordore. Viéti'a-i de 63 ani a fostu unu modelu crestinescu. Lu-jelescu, afara de veduv'a remasa in celu mai mare doliu, 3 fi si 3 fice, rudenile numerose, preotimea din doue districte si poporenii sei, cari l'au iubit si stimatu. Fia-i tierin'a usiora!... J... P....

Dare de séma

despre venitele si spesele avute cu occasiunea festivitatilor la adunarea generale a Asociatiunei transilvane pentru litteratur'a si cultura poporului romanu, tienuta in Dev'a la 10. si 11. Augustu a. c.

Comitetulu arrangiatoriu.

I. Venite.

Contribuiri de la Domnii:

Joanu Papu	15 fl — cr
Dr. Lazaru Petru . .	25 „ — „
Georgiu Csaklany . .	25 „ — „
Antoniu Schiau . .	20 „ — „
Joanu Balomiru . .	15 „ — „
Michailu Bontescu . .	15 „ — „
Simeonu Horváth . .	10 „ — „
Georgiu Nicora . . .	10 „ — „
Petru Dragici . . .	10 „ — „
Joane Candrea . . .	10 „ — „
Simeonu Piso . . .	12 „ — „
Nicolau Opra . . .	10 „ — „
Joanichiu Olariu . .	5 „ — „

Bibliografia. „Manualu de comptabilitatea dupla si corespondentia, pentru usul commercial superioru“ este titlulu unei voluminose scrieri in limb'a magiara, pusa diligeante sub tipar, de d. Augustu Körényi, comptabilulu principalu allu Directiunei căilor ferrate a statului magiaru. Opulu intregu — care vă appare pana la

finea anului currentu — este distribuita in trei părți, tratandu: I. despre „comptabilitatii“ adeca despre principiile fundamentale, pre cari se baseaza contabilitatea dupla, indespensabile pentru institutiunile si intreprinderile fizice mai insemnate, si indicandu data modulu intrebuintării lor, precum raporturile existente intre ele; II. despre „corespondentia comercială“, care cuprinde regulile concipiarii, sau stilistică totu acelor obveniente in affacerile comerciale apoi conditiunile tranzacțiilor sau campanii si procederea in causele campanii in transporturile căilor ferrate; in stilistică si formă legală a suplicelor, tractelor, chitantelelor, intr'unu curiozitatea corespondentiei comerciale generalu; III. despre rolul corresponsabililor in conducerea comptabilității. La finea opului autorului se occupă esplorarea prin exemple clare si inchisă conturilor curente. Opulu intregu este din 30-32 colo in 8°. Pretiul exemplar este 3 fl. 50 cr. v. a. — opu recomandabil este acestu-a, cu mai multe, că terminii commerciali si judecături in diferite limbi, ceea ce incesă intelegerea chiaru si pentru cea ce cuocșeu mai puțină limbă magiara. Iată ince aceasta notitia mai multă pe indemnă cu acesta ocazie pre junii ce se occupă cu acestu ramu de știință — in lipsa de manuale originale pentru comptabilitatii, care lipsa la noi se dă forte adencu, — să nu crută osteneală puțină de a transpună, prin o bună traducere, si în limbă nostra unu asemenea opu prețiosu. — In fine nu potem lasa mintitul si faptul, că distinsul autorul acestui opu a tenu si-o serie de printuri private, cari au fostu ascultate si vre-o doi teneri romani, — intre care d. J. Sc. Badesculu — devenit comptabil cu se cade.

Concursu.

La statiunea de ingineriu devinută vacanta in districtulu Cetatei de peșteră, urmă a decisiunii congregatiunii districtuale de sub nr. 2161/78 din anul curintu, acesta a vestescu concursu pana la 15 al Septembriei anului curintu.

Dreptu aceea suntu poftiti toti cari dorescu a ocupă acestu postu, așa-mitite rogările instruite in virtutea §-lui din legea municipale subscrisei postului a susu amintita, facandu de al treilea cunoscutu inainte, cumca la altor voru fi preferiti acei ce, afara de băsă maghiara posedu si cea romana profesoria a acestui Districtu.

Signatu in Sighetu Mare, la 10. 1874.

2—3

Dragosiu,
vice capitano

Concursu.

Pentru doue statiuni de pedurari (ster, Erdész) in domeniul episcopescu Beiusu, se organizează concursu publicu pe 15 septembrie 1874.

Cu acestea suntu impreună salariu fiosu de 400 fl. s. a. cortelul fiind de 10 metri grau curat, 20 metri si 8 orgi lemn, 2 orgi fenu, 2 orgi pasiune pentru 2 vaci si 4 porci, 2 porci pentru 3 porci, 2 jugere de pamentu si semenatura de primavera.

Potu competi la aceste posturi toti indivizi, cari au absolvit cu succes studiile silvanali la Academie din Oradea Mariabrun.

Recursurile provizorii cu reci-timonie se adresează Directiunei Comunale in Beiusu.

Beiusu 24 Augustu 1874.

Directiunea domeniului

ALESSANDRU ROMAN
Propriet., edit. si red. respundător